

**Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä
laiksi Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta sekä
Suomen aluevesien, mannermaajalustan ja kalastusvyöhykkeen rajo-
ja koskevien sopimusjärjestelyjen hyväksymisestä**

Eduskunta on 17 päivänä kesäkuuta 1994 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 114.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Holger Rotkirch, lähetystöneuvos Marja Lehto ja lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede ulkoasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, hallitusneuvos Pekka Pitkänen puolustusministeriöstä, kalastusneuvos Markku Aro maa- ja metsätalousministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Lolan Eriksson liikenneministeriöstä, ylitarkastaja Into Kekkonen ympäristöministeriöstä, diplomi-insinööri Jukka Varonen merenkulkuhallituksesta, toimistopäällikkö Carl Storå Ahvenanmaan maakuntahallituksesta, komentaja Matti Villanen pääesikunnasta sekä Pohjanlahden merivartioston komentaja, komentaja Mikko Ruutu.

Käsiteltyään asian valiokunta esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen aluevesien rajoista annettua lakia. Ehdotuksen mukaan Suomen aluemerien laajuudeksi säädetään nykyisten 4 meripeninkulman sijasta 12 meripeninkulmaa. Aluemerien laajentaminen ehdotetaan toteutettavaksi Suomenlahdella siten, että keskiviivan pohjoispuolelle jää kaikissa olosuhteissa itä-länsisuuntainen 3 meripeninkulman levyinen aavan meren käytävä.

Esityksessä ehdotetaan myös hyväksyttäväksi Viron kanssa 4 päivänä toukokuuta 1994 noottienvaihdolla tehty, Suomenlahden aluevesirajojen muuttamisessa käytettävää menettelyä koskeva sopimus sekä Ruotsin kanssa 2 päivänä kesäkuuta 1994 Suomen mannermaajalustan ja kalastusvyöhykkeen sekä Ruotsin talousvyöhykkeen välisen rajan määrittämisestä Ahvenanmerellä ja pohjoisella Itämerellä tehty sopimus ja siihen liittyvä pöytäkirja.

Kumpikin sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen valtiosisäisestä hyväksymisestä. Laki Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti edellä mainittujen sopimusten kanssa.

Hallituksen esitystä on lisäksi tarkistettu siten, että ulkoasiainvaliokunnalle on esitetty uuden 7 §:n 5 momentin lisäämistä lakiin Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta. Tällöin aluemerien laajentamisen yhteydessä ei Bogskärin saariryhmän 3 meripeninkulman ja Suomen mantereen 12 meripeninkulman aluemerien yhtyessä muodostuisi Bogskärin saariryhmän pohjois- ja koillispuolelle hankalasti valvottavia kiilamaisia alueita. Samalla on ehdotettu, että lain 6 § kumottaisiin tarpeettomana. Käytännössä 6 §:n määräykset ovat koskeneet ainoastaan Bogskärin saariryhmää.

Valiokunnan kannanotot

Aluemerilaajennus

Ehdotuksen mukaan Suomen aluemeri laajennettaisiin nykyisestä 4 meripeninkulmasta 12 meripeninkulmaan eräin muun muassa Suomenlahtea ja Bogskärin saariryhmän aluemerta koskevin poikkeuksin. Suomenlahtea koskevien poikkeusmääräysten tarkoituksena on turvata kansainväliselle meri- ja ilmaliiikenteelle rajatuksista vapaa väylä Pietariin ja Kronstadtin.

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksessa 12 meripeninkulmaa on vahvistettu rantavaltioiden aluemerien enimmäisleveydeksi. Itämerellä Suomi on tällä hetkellä Tanskan ohella ainoa valtio, joka ei ole laajentanut aluemertaan 12 meripeninkulmaan.

Aluemerien laajennuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa viranomaisten edellytyksiä valvoa maahantuloa ja maastalähtöä. Laajentamalla Suomen viranomaisten valvomaa aluetta, jolla

vieraiden alusten liikkumisvapautta on rajoitettu, pyritään parantamaan viranomaisten mahdollisuuksia paljastaa luvaton liikkuminen ajoissa sekä antamaan viranomaisille riittävästi aikaa tarvittaviin toimenpiteisiin. Aluemerens laajentaminen merkitsee myös Suomen tulli-alueen laajentamista, mikä osaltaan parantaa viranomaisten mahdollisuuksia puuttua epäiltyyn salakuljetukseen.

Aluemerens laajentaminen 12 meripeninkulmaan lisää myös viranomaisten mahdollisuuksia ryhtyä erilaisiin meriympäristön suojelutoimenpiteisiin vesiä pilaavien päästöjen varalta tai niiden seurausten rajoittamiseksi.

Puolustusvoimien käsityksen mukaan aluemerens laajentaminen lisää aluevalvonnalle asetettuja vaatimuksia ja resurssien tarvetta. Toisaalta puolustusvoimien mahdollisuus järjestää sotilaallisia harjoituksia Suomen merialueella paranee sekä vieraiden valtioiden Suomen alueeseen kohdistuva esteetön tiedustelutoiminta merialueilla joutuu siirtymään kauemmaksi rannikosta.

Suomen aluemerens laajentaminen nykyisestä 4 meripeninkulmasta 12 meripeninkulmaan ei muuta kalastusjärjestelyjä tällä alueella.

Aluevesien rajoista annettuun lakiin sisältyy myös vuonna 1992 uudistetun Itämerens merellisen ympäristön suojelusopimuksen mukainen sisäisten aluevesien maanpuoleisen rajan määrittelmä sekä ns. peruspisteiden määrittely, jolla aluemerens ulkorajan sijainti lasketaan.

Valiokunta toteaa, että aluemerens laajentaminen 12 meripeninkulmaan merkitsee Suomen aluevesirajojen yhdenmukaistamista naapurivaltioiden aluevesirajojen kanssa. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena Bogskärin saariryhmän aluemerens rajan tarkistamista ja muuttamista ehdotetun Suomen aluevesistä annettuun lakiin tulevan 7 §:n 5 momentin edellyttämällä tavalla, koska tällöin aluevesien muoto tulee helpommin noudatettavaksi ja valvottavaksi. Samalla lain 6 § kumottaisiin tarpeettomana.

Valiokunta toteaa, että Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan Suomen aluemerens laajennus merkitsee automaattisesti myös Ahvenanmaan maakunnan alueen vastaavaa laajentamista. Suomen aluevesien rajoja koskevat muutokset on tarkoitettu saatettavaksi koskemaan maakuntaa ilman, että itsehallintolakia tarvitsee muuttaa eikä näin ollen Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumusta tarvitse pyytää. Tällöin myös Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välinen raja pitenee.

Aluevesien laajentaminen lisää olennaisesti aluetta, jolla ei ole kuntarajaa. Tämä aiheuttaa oikeudellista ja hallinnollista epäselvyyttä. Valiokunta katsoo, että aluevesilajennuksen tultua voimaan tulee mahdollisimman nopeasti ryhtyä toimeen kuntarajojen määrittämiseksi kaikilla Suomen aluevesillä.

Sopimus Viron kanssa

Viron kanssa noottienvaihdolla tehty sopimus edellyttää, ettei kumpikaan osapuoli toteuta Suomenlahden kauttakulkua rajoittavia aluevesilajennuksia ilmoittamatta siitä etukäteen toiselle. Sopimuksella vahvistetaan vastavuoroisuuteen perustuva käytäväjärjestely, joka mahdollistaa vapaan kauttakulun keskiviivan molemmiin puolin jäävällä aavan meren alueella sekä vapaan ylilennon sen yläpuolisessa ilmatilassa.

Sopimus Ruotsin kanssa

Sopimuksessa määritellään rajalinja yhtäältä Suomen mannerjalustan ja kalastusvyöhykkeen ja toisaalta Ruotsin talousvyöhykkeen välillä sopimuksessa tarkoitettuun eteläisimpään mahdolliseen koordinaattipisteeseen saakka. Rajalinja koskee sekä vesi- että merenpohja-alueita. Sopimuksella on mm. sovittu Bogskärin saariryhmän länsi- ja eteläpuolella sijaitsevan valkoisen vyöhykkeen jakamisesta. Sopimuksen tultua voimaan Suomen ja Ruotsin välinen merivyöhykeraja on kokonaisuudessaan määritetty.

Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Viron kanssa noottienvaihdolla tehty sopimus edellyttää, että Suomen aluemerens laajentamisesta Suomenlahdella täysimääräiseksi tulee ilmoittaa Virolle vähintään 12 kuukautta etukäteen. Velvoittaessaan Suomen pitämään kyseisen aluevesirajan voimassa, kunnes 12 kuukauden määräaika on umpeutunut, sopimus kuitenkin välillisesti sitoo Suomen lainsäädäntövaltaa ja edellyttää siten eduskunnan suostumuksen.

Ruotsin kanssa tehty sopimus Suomen mannerjalustan ja kalastusvyöhykkeen sekä Ruotsin talousvyöhykkeen välisen rajan määrittämisestä merkitsee niiden aluemerens edustalla sijaitsevien vesi- ja merenpohja-alueiden rajaamista, joilla

Suomi voi käyttää täysivaltaisia oikeuksia luonnonvarojen tutkimiseen ja hyväksikäyttöön sekä kalavarojen hyväksikäyttöön. Lisäksi sopimuksessa on erityisiä säännöksiä koskien Ahvenanmerellä sijaitsevaa Svenska Björniä sekä Bogskärin saariryhmää.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi ne Viron kanssa noottivaihdolla 4 päivänä toukokuuta 1994 Suomenlahden aluevesirajojen muuttamisessa käytettävästä menettelystä tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen, ja

että Eduskunta hyväksyisi ne Ruotsin kanssa Tukholmassa 2 päivänä kesäkuuta 1994 tehdyn, Suomen mannermaajalustan ja kalastusvyöhykkeen sekä Ruotsin talousvyöhykkeen välisen rajan määrittämistä Ahvenanmerellä ja pohjoisella Itämerellä koskevan sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Lisäksi valiokunta esittää kunnioittavasti,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Suomen aluevesien rajoista 18 päivänä elokuuta 1956 annetun lain (463/56) 6 §, muutetaan (poist.) lain (poist.) 1 §:n 1 momentti, 3, 4 ja 5 § (poist.), 7 §:n 2 ja 3 momentti ja 8 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 7 §:n 3 momentti 5 päivänä joulukuuta 1969 annetussa laissa (781/69) sekä 4 §, 7 §:n 2 momentti ja 8 § 5 päivänä maaliskuuta 1965 annetussa laissa (144/65), sekä

lisätään lakiin uusi 5 a § ja 7 §:ään uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

1, 3, 4, 5 ja 5 a §
(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

(Poist.)

7 §

(2, 3, ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Itämeren pohjoisosassa Bogskärin saariryhmän ympärillä aluemerен ulkoraja erkanee lännessä 5 §:n mukaisesta ulkorajasta pisteessä, jossa etäisyys Bogskärin majakkasaaren eteläpuolella olevaan peruspisteeseen on kaksitoista meripeninkulmaa, ja suuntautuu suorana linjana kaakkoon yhtyen kolmen meripeninkulman säteiseen ympyrän-

kaareen, jonka keskipisteenä edellä mainittu peruspiste on. Aluemerен ulkoraja erkanee ympyränkaaresta pisteessä, jossa kolmen meripeninkulman etäisyydellä Bogskärin saariryhmän eteläisistä peruspisteistä piirretty suora linja sivuaa ympyränkaarta, ja seuraa tätä linjaa itäkoilliseen kohti 5 §:n mukaista ulkorajaa, kunnes yhtyy siihen. (Uusi 5 mom.)

8 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Paasio, varapuheenjohtaja Donner, jäsenet Haavisto (osit-

tain), Jaakonsaari, Korkeaoja, Kuuskoski, Louvo, Mattila, Tiuri, Tuomioja, Vistbacka, Väyrynen ja Wahlström sekä varajäsen Kalliomäki.

